

Yr Amgylchedd

Bydd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn mynnu bod y cyrff cyhoeddus a restrir yn y ddeddf yn gweithredu i wella llesiant economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol Cymru yn yr hirdymor drwy gyfrannu at gyflawni set o "amcanion llesiant". Y Llywodraeth newydd fydd yn gosod yr amcanion hynny.

Yn y cyfamser, mae'r nodau y bu Llywodraeth Cymru'n gweithio tuag atynt yn ystod ei thymor diwethaf wedi'u nodi yn Rhaglen Lywodraethu Prif Weinidog Cymru. Mae gwefan Llywodraeth Cymru'n cynnwys data ynghylch y cynnydd a wnaed, gan gynnwys ynglŷn a'r amgylchedd¹.

Allyriadau nwyon tŷ gwydr

- Mae Adroddiad Blyneddol diweddaraf Llywodraeth Cymru ar y Newid yn yr Hinsawdd (2014)² yn dangos, er bod Cymru'n cyflawni'r targed o gwtogi ar allyriadau o 3% y flwyddyn, nad ydym yn gwneud cynnydd digonol i gyflawni'r prif darged o gwtogi ar allyriadau o 40% erbyn 2020, o gymharu â lefelau 1990. Nodir yn yr adroddiad bod allyriadau wedi gostwng 17.9% o lefel 1990. Gan fod 2020 bellach mor agos, bydd angen i allyriadau

ostwng yn gyflymach o lawer os ydym i gyrraedd y targed hwnnw.

- Mae'r Adroddiad yn dangos mai trwy strategaeth Tuag at Ddyfodol Diwastraff y bu'r cynnydd gorau. Mae hynny wedi gosod Cymru yn y pedwerydd safle drwy Ewrop am ailgylchu, wedi lleihau allyriadau o 20.4% a chreu budd economaidd sylweddol. Rhaid holi pam na ellir sicrhau cynnydd tebyg mewn sectorau eraill. Llwyddodd y rhannau datganoledig o'r sector cyhoeddus, er enghraifft, ond i leihau allyriadau o 3.1% ers 1990, ac amaeth a'r defnydd o dir dim ond o 1.2%.
- Ymhlith pethau eraill, bydd Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i sicrhau cwtogi ar allyriadau nwyon tŷ gwydr o 80% erbyn 2050

Ynni adnewyddadwy

- Mae trydan a gynhyrchir o ffynonellau adnewyddadwy fel canran o'r holl drydan a gynhyrchir yng Nghymru wedi codi i 10.1% yn 2013 o 2.9% yn 2004³.

- Fodd bynnag, dros yr un cyfnod, cododd y cyfran hwnnw o 11.7% i 32% yn yr Alban ac o 2.1% i 19.7% yng Ngogledd Iwerddon.
- Hyd yma, mae Llywodraeth y DU wedi cadw'r cyfrifoldeb am gymeradwyo adeiladwaith ar gyfer cynhyrchu trydan ar y tir uwchlaw trothwy o 50MW, ond mae'r Llywodraeth bellach yn bwriadu codi'r trothwy hwnnw i 350MW. Bydd hynny'n golygu y bydd mwy o gyfleoedd i Lywodraeth Cymru hyrwyddo ynni adnewyddadwy yn y dyfodol.

Llifogydd

Mae llifogydd yn fygythiad mewn llawer rhan o Gymru.

- Mae data Llywodraeth Cymru yn dangos bod nifer yr eiddo sy'n swyddogol dan fygythiad gan llifogydd yn fwy na 208,000 yn 2014⁴. Mae'r trychinebau a ddigwyddodd yng Ngwlad yr Haf, Cumbria a Swydd Efrog yn dangos yr hyn a all ddigwydd, a bydd y patrymau glaw mwy dwys a ddisgwylir o ganlyniad i newid hinsawdd yn golygu bod problemau o'r fath yn debygol o ddigwydd yn amlach.
- Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i wario £245 miliwn ar amddiffyn rhag llifogydd yn ystod ei thymor presennol, ynghyd â £50 miliwn oddi wrth Gronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop. Mae'r cyllid hwnnw wedi'i dargedu'n bennaf at adeiladu amddiffynfeydd ffisegol i atal llifogydd ac erydu ar lannau afonydd ac ar yr arfordir. Mae hi hefyd yn allweddol bwysig, fodd bynnag, i arafu llif dwr glaw oddi ar y brynau yn dilyn cyfnodau o law trwm, er enghraifft, drŵy adfer mawnogydd ar dir uchel a phlannu coed ar lethrau cymoedd. Byddai hynny'n gofyn newidiadau sylweddol mewn dulliau ffermio.

Bywyd gwyllt

Mae adroddiadau megis Asesiad Ecosystemau Cenedlaethol 2011 yn dangos bod bioamrywiaeth (planhigion ac anifeiliaid) Cymru'n parhau i grebachu ac ni chyflawnodd Cymru ei Thargedau Bioamrywiaeth ar gyfer 2010. Mae Deddf yr Amgylchedd (Cymru) yn gosod dyletswydd bioamrywiaeth ar gyrrff cyhoeddus.

Cwestiynau i ymgeiswyr

1. A ydych yn ymroddedig i gyflawni targed 2020 ar gyfer lleihau allyriadau tŷ gwydr? A ydy hynny'n flaenoriaeth? Os yw'n flaenoriaeth, pa gamau fydddech chi'n eu hargymell i gyrraedd y targed?
2. A ydych am gyflymu datblygiad ynni adnewyddadwy? Sut?
3. A wnaed lleihau'r bygythiad i eiddo gan llifogydd yn ddigon o flaenoriaeth? A ydym wedi taro'r cydbwysedd priodol rhwng adeiladu amddiffynfeydd ffisegol rhag llifogydd a champau ataliol megis sicrhau bod glaw trwm disymwth yn effeithio llai ar ddalgylchoedd afonydd ar dir uchel?
4. Ydych chi'n credu ei bod yn bwysig atal y crebachu ar fywyd gwyllt Cymru? Os felly, sut gall cyrrff cyhoeddus gynorthwyo gyda hynny?

Cyfeiriadau

- 1 <http://gov.wales/about/programmeforgov/environment/performance?skip=1&lang=cy> (gwelwyd 27 Ionawr 2016)
- 2 <http://gov.wales/topics/environmentcountryside/climatechange/publications/2014-climate-change-annual-report/?skip=1&lang=cy> (gwelwyd 27 Ionawr 2016)
- 3 <http://gov.wales/about/programmeforgov/environment/performance?skip=1&lang=cy> (gwelwyd 27 Ionawr 2016)
- 4 <http://gov.wales/about/programmeforgov/environment/performance?code=OU091&lang=cy> (gwelwyd 27 Ionawr 2016)